

<http://www.vkh21.ru/strategy/fr.htm> /international

37. Клейнер Г., Петросян Д. Взаимодействие государства и общества при формировании экономической политики // Общество и экономика. – 2005. – № 4. – С. 48-69.

38. Капогузов Е.А., Соловьев Ю.В. Государственно-частное партнерство – истоки и эволюция // Науч. труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 40-1. – Донецк: ДонНТУ, 2011. – С. 106-112.

39. Малахова Н.Б. Измерение общественной рациональности в деятельности предприятия // Науч. труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 40-1. – Донецк: ДонНТУ, 2011. – С. 200-206.

40. Статистичний щорічник України за 1996 рік / Держкомстат України. – К.: Укр. енциклопедія, 1997. – 618 с.

41. Статистичний щорічник України за 1997 рік / Держкомстат України. – К.: Укр. енциклопедія, 1998. – 624 с.

42. Статистичний щорічник України за 1998 рік / Держкомстат України. – К.: Техніка, 1999. – 576 с.

43. Статистичний щорічник України за 1999 рік / Держкомстат України. – К.: Техніка, 2000. – 648 с.

44. Статистичний щорічник України за 2000 рік / Держкомстат України. – К.: Консультант, 2001. – 600 с.

45. Статистичний щорічник України за 2004

рік / Держкомстат України. – К.: Консультант, 2005. – 592 с.

46. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009. – 568 с.

47. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. – 587 с.

48. Статистичний бюлетень про основні показники роботи опалювальних котелень і теплових мереж України за 2010р. /Держкомстат України. -Київ.-2011.-17с.

49. Статистичний бюлетень про основні показники роботи водопровідного господарства України за 2010 р. /Держкомстат України. – Київ. – 2011. – 28 с.

50. Жилищное хозяйство и бытовое обслуживание населения в России. 2007. Стат. сб. М.: Росстат. 2007. – 357 с.

51. Наявність та основні показники роботи споруд для приймання, пропуску, відведення та очищення стічних вод за 2009 рік / Статистичний бюлетень. – К.: Держкомстат України, 2010. – 34 с.

52. Комунальне господарство Донецької області у році / Статистичний бюлетень. – Донецьк, Головне управління статистики у Донецькій області, 2011. – 53 с.

Статья поступила в редакцию 10.06.2011

І.М. САРАЄВА, к.філос.н., старший науковий співробітник

Інститут проблем ринка та економіко-екологічних досліджень (м.Одеса)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Становлення й подальший розвиток ринкових відносин у нашій країні тісно пов'язані з підвищенням ефективності підприємницької діяльності суб'єктів господарювання, що вимагає якнайшвидшого системного вирішення проблем інституціонального характеру, зокрема формування інституціонального середовища. Україна, разом з іншими державами постсоціалістичного простору, проходить свій шлях до розбудови ринкової економіки в прискореному режимі: від держави, де приватна підприємницька діяльність була поза законом, до імплементації сучасних західних концепцій

розвитку підприємницького сектора, зокрема, моделей підтримки малого бізнесу. Процес становлення цивілізованої системи взаємин держави й підприємництва в Україні протікає повільно, із загостренням конфліктів і протиріч, і багато в чому не відповідає ідеальним моделям. Тому аналіз основних проблем і визначення напрямків вдосконалення інституціональних умов ведення бізнесу набувають актуальності.

Проблеми формування інституційного середовища бізнесу в контексті неінституційо-

© І.М. Сараєва, 2011

<http://www.donntu.edu.ua> / «Бібліотека»/ «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/

нальної теорії досліджували такі відомі вчені, як Л. Девіс, Д. Норт, О. Вільямсон [1], Е. Фуруботн [2] та інш. Серед російських економістів, які розглядали ці проблеми, слід відзначити А. Шастітка, В. Полтеровича, С. Кірдіну В. Тамбовцева, Г. Клейнера [3], А. Радигіна [4], Ф. Хамідуліна [5], та інш.

Останнім часом і в українській економічній науці спостерігається підвищена увага до проблем формування інституціональних умов розвитку підприємництва. Про це свідчать роботи С. Архієреєва, В. Дементьєва, Р. Пустовийта [3] та інш. Але недосконалість інституціонального середовища розвитку вітчизняного підприємництва продовжує залишатися одним з головних факторів, що гальмують економічне зростання країни.

Тому ціллю даної роботи є аналіз проблемних питань формування інституціонального середовища функціонування та розвитку підприємницького сектору країни та розробка рекомендацій щодо напрямків його вдосконалення.

Поняття «інституціональне середовище» (інституціональне оточення), яке було введено у науковий обіг і обґрунтовано Л. Девісом, Д. Нортом і О. Вільямсоном [1, С. 334], пов'язане з формальними правилами гри (конституції, закони, права власності). О. Вільямсон відносив до змісту інституціонального середовища органи виконавчої, законодавчої, судової влади, адміністративний механізм держави, а також права власності, права й обов'язки, які фіксуються системою контрактів і механізми примусу до їх виконання [2, С. 596-599].

Сьогодні в науковій літературі це поняття трактується набагато ширше. Так, наприклад, Комісія зі зростання й розвитку Всесвітнього банку під інституціональним середовищем економіки розуміє базові інститути, «які змушують працювати зрілу економіку». Ці інститути визначають права власності, належне виконання контрактів, передачу інформації й закривають інформаційну прогалину між покупцями й продавцями [6, С. 29].

У Доповіді про глобальну конкурентоспроможність (Global Competitiveness Report) – конкурентоспроможність трактується як «конфігурація інститутів, політик і факторів, що визначають рівень продуктивності праці країни» [7, С. 4].

Деякі фахівці до змісту поняття інституціонального середовища відносять питання створення сприятливого підприємницького й інвестиційного клімату, захисту прав власності

(насамперед акціонерів, інвесторів і кредиторів), розвитку корпоративного управління, фінансового ринку, ринку землі й нерухомості), підтримку конкуренції (включаючи антимонопольне регулювання, стимулювання малого й середнього бізнесу), зміцнення контрактної дисципліни (у тому числі процедури банкрутства) [8, С. 49; 311].

Основні складові інституціонального середовища функціонування й розвитку бізнесу показані на рис. 1.

На думку фахівців [4], інституціональному середовищу більшості постсоціалістичних країн, і зокрема Україні, властиві наступні системні характеристики:

- асиметрія (різновекторність) дії економічних (ринок) і політичних (політико-правові інститути й, насамперед, держава) факторів розвитку економіки;

- нерозвиненість інститутів громадянського суспільства, здатних ефективно обмежувати ті або інші дії влади, у тому числі у випадку добування ренти від перебування на будь-якому рівні влади;

- корупційна лояльність як основа системної корупції;

- хронічне відставання законодавства від економічних реалій, неадекватність законодавчого і регулятивного забезпечення процесів розвитку економічних інститутів;

- формування різних правил ринкової гри для різних класів учасників, вибірне застосування законів з метою політичної боротьби й несумлінної конкуренції;

Інституціональні рамки державної політики підтримки малого підприємництва в Україні регламентуються Господарським і Податковим кодексами [9-10], Законами України: «Про державну підтримку малого підприємництва» [11] і «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [12]. Національна програма передбачає щорічну розробку Кабінетом Міністрів України відповідних заходів щодо її реалізації, на підставі яких розробляються регіональні програми розвитку підприємництва. Важливими інституціональними факторами розвитку малого підприємництва в Україні, безумовно, стало введення спрощеної системи оподаткування, обліку й звітності суб'єктів малого підприємництва [13] і норм регуляторної політики [14].

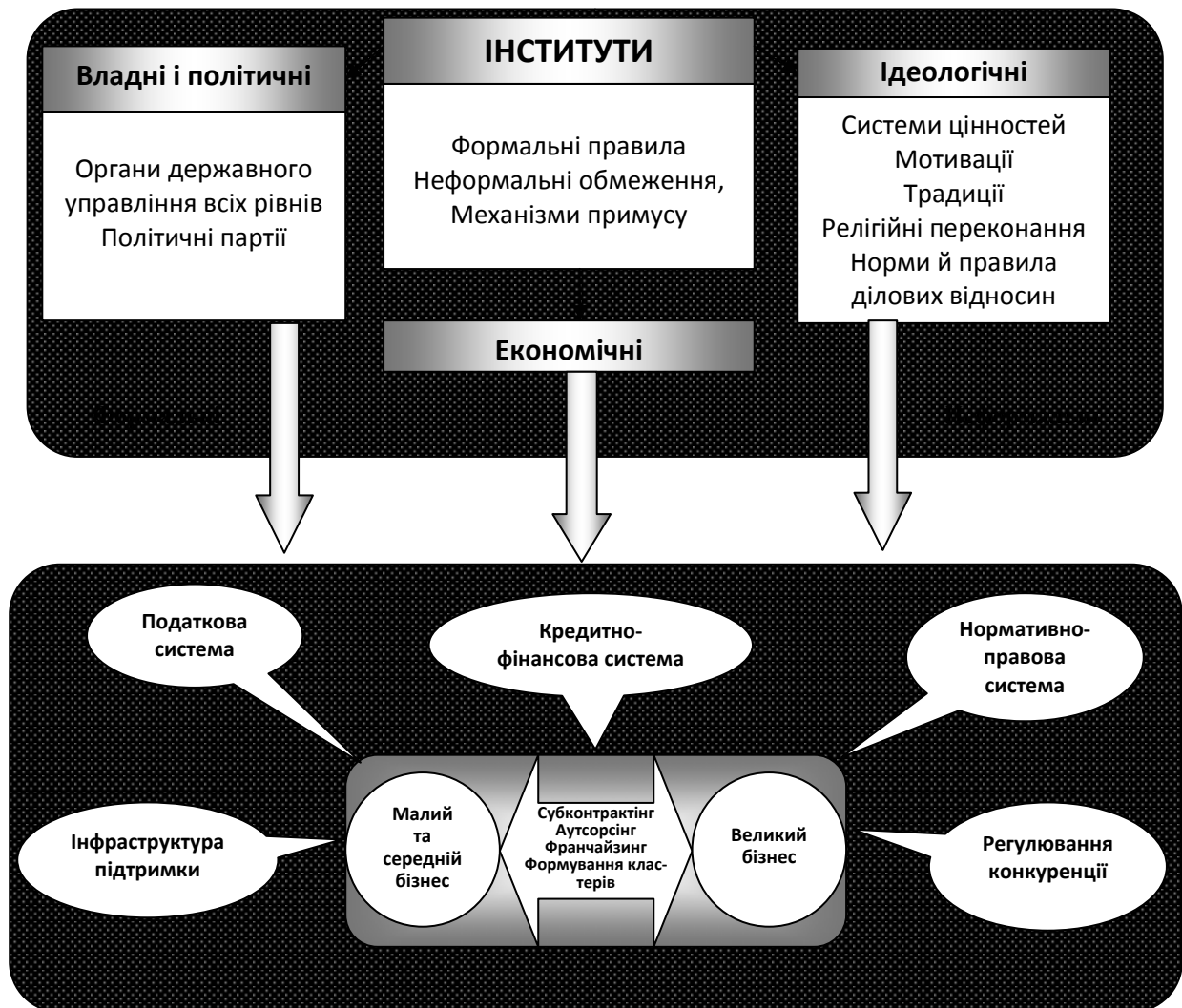

Рис. 1. Основні складові інституціонального середовища функціонування й розвитку підприємництва

Все це сприяло становленню сектора малого підприємництва в Україні й позитивній динаміці його розвитку на протязі останніх років. Однак, в цілому стан розвитку й структуру цього сектора економіки не можна вважати задовільними.

Аналіз структури підприємництва в Україні показує, що лівову частку сектору (86%) складають суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи (Рис. 2). Причому їх кількість збільшилася на 483,3 тис. одиниць в порівнянні з 2006 р. Між тим, як показано у роботі [16, С.12], продуктивність (тобто обсяг реалізації продукції на одного зайнятого) СПД-фізичних осіб майже у півтора рази менше, ніж продуктивність малих підприємств, більш, ніж у п'ять разів нижче продуктивності

великих підприємств і майже у дев'ять разів нижче продуктивності середніх підприємств. Більше половини (67%) приватних підприємців працювало у 2009 році у торгівлі [18, С.22-23].

Таким чином, сектор підприємництва в Україні – це, в основному, бізнес «заради виживання», бізнес фізичних осіб, зайнятих переважно у сфері торгівлі й наданні послуг.

Кількість малих підприємств-юридичних осіб за цей період теж збільшилась – на 37,3 тис. одиниць, але це сталося головним чином за рахунок кількості середніх підприємств, яка зменшилася майже вдвічі у 2007-2008 рр., і це можна пояснити по-перше, впливом кризи, а, по друге, тим, що у вересні 2008 р. було змінено критерії визначення малих підприємств

[15].

розмірів представлені в таблиці 1.

Структурні співвідношення діяльності підприємницьких структур в залежності від їх

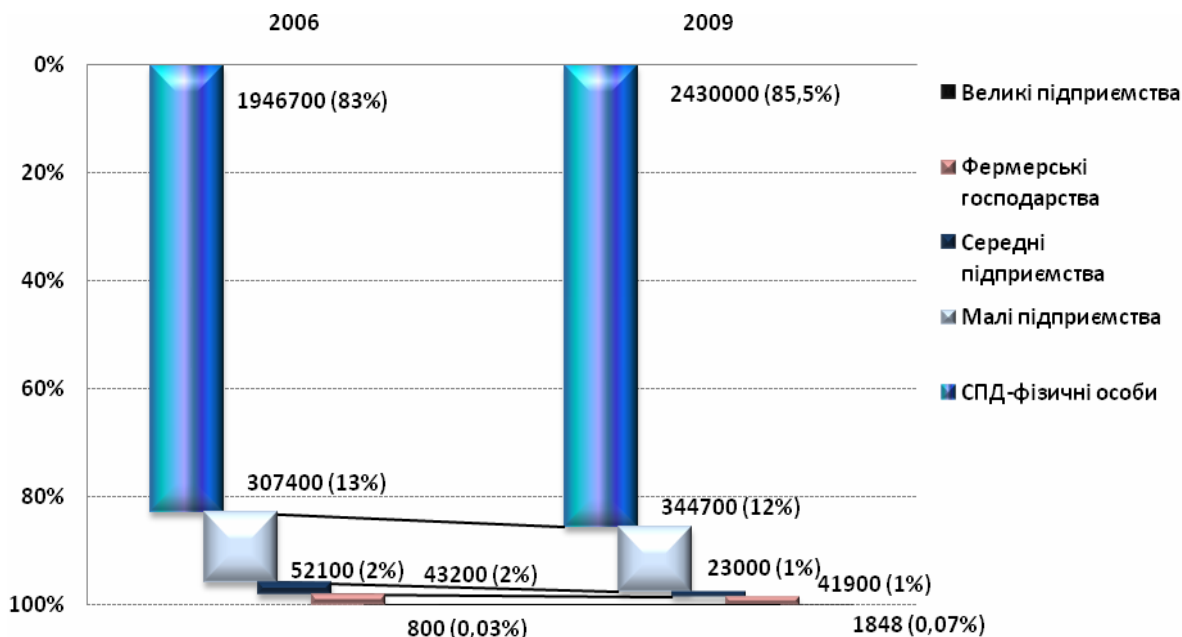

Рис. 2. Зміни в структурі підприємницького сектора України за 2006-2009 рр.

Таблиця 1

Частка великих, середніх і малих підприємств України в обсязі виробленої продукції й забезпеченні зайнятості в 2006-2009 р. [17]

Роки	Великі підприємства			Середні підприємства			Малі підприємства		
	% від загальної кількості підприємств	% від загальної кількості зайнятих	% від загального обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг)	% від загальної кількості підприємств	% від загальної кількості зайнятих	% від загального обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг)	% від загальної кількості підприємств	% від загальної кількості зайнятих	% від загального обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг)
2006	0,3	34,4	36,6	6,9	41,5	44,6	92,8	24,1	18,8
2007	0,4	37,6	39,3	6,4	38,0	42,3	93,2	24,4	18,1
2008	0,5	40,1	44,6	6,8	35,0	39,1	92,7	24,9	16,3
2009	0,5	39,6	45,6	5,8	34,4	37,7	93,7	26,0	16,7

В 2009 році частка малих підприємств складала 93,7 % всіх підприємств України, обсяг виробленої ними продукції (робіт, послуг)

– 16,7%, кількість зайнятих – 26,0%. А великі підприємства, частка яких складала лише 0,5 % всіх українських підприємств, виробили 45,6%

всієї продукції й забезпечили працею 39,6 % всіх зайнятих, відповідно для середніх підприємств ці показники в 2009 році склали – 5,8%, 37,7% і 34,4%.

Таким чином, незважаючи на те, що сектор малого підприємництва складає майже 94 відсотка всіх підприємств країни, продуктивність його значно нижче великих і середніх підприємств. У 2009 році 39,9% малих підприємств були збитковими (для порівняння у 2008 році – 37,3%), загальна сума збитку становила 21209, млн. грн. [18, С.45]. Питома вага малого підприємництва в обсягах реалізації продукції (робіт, послуг) у промисловості складала лише 9,1% [19].

Про малий бізнес, як «двигуна прогресу» і рушійну силу інноваційного розвитку еконо-

міки країни, мова взагалі не йде: «кількість малих науково-технічних та інноваційних підприємств в Україні поки ще незначна – 1,4% у сфері досліджень та розробок і 0,6 % у сфері освіти за даними офіційної статистики станом на 2006 рік. На даний час зазначений показник взагалі не фіксується» [19, С.152-153].

Усе це свідчить про те, що інституціональні умови не сприяють розвитку підприємництва в нашій країні.

Найбільш проблематичними факторами ведення бізнесу в 2010 р. в Україні, за оцінками фахівців Всесвітнього Економічного Форуму [7, С.314], були: політична нестабільність, труднощі з фінансуванням, корупція, податкове адміністрування тощо (див. Рис. 3).

Рис. 3. Основні фактори, що перешкоджають веденню бізнесу в Україні у 2010 р.

За характеристиками бізнес-середовища Україна продовжує посідати останні місця в міжнародних рейтингах. Хоча в останньому рейтингу «Doing Business 2011» [20] Україна й піднялася на дві позиції вгору, завдяки проведенню 3-х реформ у регуляторній політиці, але в цілому зайняла тільки 145-е місце (з 183 країн), обігнавши такі країни, як Гамбія й Камбоджа.

Дослідження Світового банку показують, що бар'єри, які перешкоджають відкриттю й закриттю бізнесу¹, негативно впливають на

¹ Для того, щоб закрити підприємство й мати можливість розпоряджатися активами, що залишилися, його власникам на Україні потрібно пройти тривалу й дорожню процедуру ліквідації, яка, відповідно до дослідження «Doing Business 2011», триває майже 3 роки.

динаміку підприємницького сектора й ефективність розподілу ресурсів в економіці й тим самим перешкоджають зростанню продуктивності, оскільки дозволяють підприємствам з низькою продуктивністю довгий час існувати на ринку.

«Тривала і дорога процедура отримання ліцензій і дозволів завдає шкоди виходу на ринок і диверсифікації продукції. Безліч органів інспекції в Україні спричинюють істотні втрати людино-годин, коштів і ускладнюють їх взаємодію з фірмами. Технічні стандарти, санітарні і фітосанітарні норми та правила безпеки продуктів харчування застаріли і не відповідають стандартам і нормам ЄС, що призводить до збільшення витрат і шкодить експортному потенціалу України» [21, С.30].

У рейтингу Всесвітнього Банку «Paying Taxes 2010» [22] українська система оподаткування була визнана однією із самих обтяжливих у світі, і Україна зайняла 181 місце з 183 країн. Українським підприємцям доводиться сплачувати 147 податків і зборів і гаяти на це більш 736 годин.

Результати останніх досліджень Міжнародної Фінансової корпорації [23] показують, що загальна вартість дотримання податкового законодавства для всіх активних приватних підприємств (включаючи й інші витрати, пов'язані з оподаткуванням) складає майже

7,4 млрд. грн., тобто майже 1% ВВП України 2007 року. Причому малі підприємства змушені витратити в середньому 8% свого річного доходу на дотримання податкового законодавства, у той час, як аналогічні витрати великих підприємств становлять лише 0,07% їх доходів (див. Табл. 2).

Крім того, на проходження всього лише трьох регуляторних процедур (одержання дозволів, перевірки й процедури технічного регулювання) підприємці й підприємства України в 2008 році витратили в цілому 8,2 млрд. грн. [24]. Близько 6% доходів у середньому підприємства витрачають на корупцію [24, С. 48].

Незважаючи на те, що на протязі 2003-2008 рр. у системі оподаткування України було здійснено низку позитивних структурних реформ, «у структурі податків залишається перекис у бік прямих податків, які створюють значне податкове навантаження з високими граничними ставками на робочу силу і капітал. У 2009 році бюджетні надходження досягли 41% ВВП; у них на податкові надходження припадало понад 35% ВВП» [21].

На жаль, нещодавно прийнятий Податковий кодекс України [10], за оцінками фахівців, «майже не знижує складність і обтяжливість податкового адміністрування» [25].

Таблиця 2

Середня вартість дотримання податкового законодавства, грн.²

Податкові операції	Підприємства за розміром річного доходу					У середньому серед усіх підприємств
	до 300 тис. грн.	300 тис. грн. – 1 млн. грн.	1-5 млн. грн.	5-35 млн. грн.	Більше ніж 35 млн. грн.	
Ведення податкового обліку	7791	10581	18755	27913	58958	12450
Візити до контролюючих органів	1464	1353	1621	1949	2160	1544
Перевірки	386	525	957	2724	6822	854
Разом за всіма операціями (у середньому для одного підприємства)	9641	12459	21333	32586	67940	14848
Інші витрати, пов'язані з оподаткуванням						
Програми для ведення обліку, форми звітності, касові апарати тощо	2704	3725	4017	5154	39499	4187
У середньому для одного підприємства	12345	16184	25350	37740	107439	19035

² Джерело [22, С. 11]

Таким чином, найбільші ризики для розвитку підприємництва, зокрема, малого бізнесу на Україні пов'язані, насамперед, з недосконалістю й обтяжливостю інституціонального середовища і, як наслідок, з високим рівнем трансакційних витрат.

Такий стан справ обумовлюється, головним чином, відсутністю цілісної державної політики, єдиного концептуального бачення стратегії розвитку підприємництва, зокрема, малого бізнесу, і ролі регіонів у цьому процесі. Існуюча модель державної підтримки малого підприємництва вже вичерпала себе і більше не забезпечує інституціональних механізмів ефективного розвитку ділового підприємницького середовища.

Програми, які розробляються на регіональному рівні у рамках Національної програми малоефективні, головним чином внаслідок недостатнього фінансування, низької якості їх реалізації, відсутності методичного забезпечення оцінки ефективності результатів їх діяльності, а також недосконалістю існуючої системи статистичних обстежень сектору.

Регіональні програми не орієнтовані на якісне зростання і розвиток підприємництва, вони базуються лише на інерційній стратегії, тобто кількісні показники, які передбачається досягти в результаті реалізації програм підтримки й розвитку малого підприємництва, фактично відображають екстраполяційну динаміку показників у цій сфері, яка спостерігається на протязі останніх років. Аналіз впливу рівня фінансування регіональних програм розвитку малого підприємництва на зростання кількості МП по всіх регіонах України [26, С. 89-116] показує відсутність кореляції між рівнем фінансування і зростанням кількості малих підприємств. Малий бізнес розвивається за своїми законами, які досить точно апроксимуються поліноміальним трендом.

Крім того, «...мережа інфраструктури через законодавчу неврегульованість питань щодо визначення, класифікації та порядку створення об'єктів інфраструктури, відсутність належної фінансової підтримки та відповідної матеріально-технічної бази перетворюється на мережу звичайних комерційних структур, що надають послуги на платній основі, або ж довготермінове перебуває в ранній стадії становлення... Венчурне фінансування не отримало в Україні належного розвитку. За практичної відсутності венчурного капіталу вітчизняного походження венчурні фонди переважно зару-

біжного капіталу не зацікавлені у розвитку конкурентоспроможних технологій і свої інвестиції спрямовують на акції великих підприємств енергетичної, машинобудівної, будівельної та переробної промисловості, а не у сфері високих технологій» [19, С. 35].

Однією з причин неефективності регіональних систем регулювання підприємництва є відсутність такого ключового елемента будь-якої системи управління, як наявність зворотного зв'язку. На жаль, починаючи з 2008 року, Державним комітетом статистики України була істотно змінена методика статистичного обстеження й обліку суб'єктів малого підприємництва, у результаті чого в статистичних збірниках Держкомстату відсутні абсолютні показники діяльності суб'єктів малого підприємництва, що унеможливило будь-який значущий науковий аналіз, моделювання й прогнозування стану цього сектору економіки.

Забезпечити ефективність заходів державного впливу можна тільки за наявністю інформаційного масиву реального стану об'єкта управління – потенціалу конкурентоспроможності підприємницького сектору, зокрема малого бізнесу, на всіх рівнях. Відсутність необхідної достовірної інформації є серйозним фактором, що гальмує розвиток підприємницької діяльності. Насамперед відчувається недостатність інформації, що дає можливість здійснювати глибокий аналіз діяльності підприємницьких структур.

Державна концепція розвитку підприємництва повинна базуватися на орієнтирах гармонійного розвитку підприємництва взагалі (всіх розмірів, форм власності, організаційних структур тощо) і розглядати мале підприємництво з позицій системного підходу як підсистему всього підприємницького сектору, що органічно вбудована в єдину економічну систему країни і має специфічні ознаки, які обумовлені її функціональною роллю в соціально-економічному розвитку, спрямовані на забезпечення сталого відтворювального розвитку регіонів і національної економіки в цілому. Тому нову модель державної підтримки розвитку малого підприємництва необхідно будувати в системі координат, яку утворюють: національна промислова політика (яка включає стратегії галузевого розвитку), державна політика підтримки розвитку підприємництва (включаючи малий бізнес), складовою частиною якої є інституціональне забезпечення ефективних механізмів розвитку ділового підпри-

ємницького середовища, національна інноваційна політика та стратегії соціально-економічного розвитку регіонів.

Проведений аналіз показав, що основні проблеми, що перешкоджають розвитку підприємницького сектора в Україні, зокрема малого бізнесу, пов'язані з недосконалістю й обтяжливістю інституціонального середовища, високим рівнем трансакційних витрат, відсутністю цілісної державної політики, єдиного концептуального бачення стратегії розвитку підприємництва і ролі регіонів у цьому процесі, неефективністю вітчизняної системи державної підтримки розвитку підприємництва.

Для покращення інституціональних умов розвитку вітчизняного бізнесу дуже актуальною стає розробка базового закону: «Про розвиток і державну підтримку підприємництва в Україні», який має сформулювати єдину стратегію розвитку всіх видів підприємництва (незалежно від їх розмірів і регіональної і галузевої приналежності) і розставити пріоритети як на державному, так і на регіональному рівнях.

Вдосконалення інституціонального середовища функціонування підприємницького сектору в Україні доцільно проводити у напрямку зниження трансакційних витрат ведення підприємницької діяльності. Першочерговим завданням стає проведення системного аналізу (за участю підприємницького співтовариства) регуляторного вітчизняного законодавства на «ренто-орієнтованість», оголошення мораторію на появу нових регуляторних актів, що погіршують ведення бізнесу в нашій країні й запровадження моніторингу, щоб відстежити й запобігти їхній появі. Необхідне вдосконалення інституціонального забезпечення в напрямку законодавчого закріплення принципу симетричності відповідальності як державних, так і бізнес-структур, шляхом введення інституту відповідальності державних структур за погіршення умов ведення бізнесу й завдання збитків суб'єктам підприємництва, а також інституту страхування ризиків суб'єктів підприємництва при видачі ліцензій і дозволів.

Закордонний досвід свідчить, що ефективним механізмом боротьби з корупцією владних структур є перехід до нової моделі «якісного» державного управління (Good Governance) [27] на основі широкого впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Реалізація запропонованих заходів буде сприяти покращенню інституціональних умов розвитку підприємництва, підвищенню ефек-

тивності державної політики підтримки підприємницького сектора на всіх рівнях з метою максимального використання потенціалу конкурентоспроможності підприємництва країни.

Література

1. Williamson O. The New Institutional Economics : Taking Stock, Looking Ahead // Journal of Economic Literature. 2000. Vol. XXXVIII. № 3. – pp. 595-613.
2. Фуруботн Э. Г. Институты и экономическая теория : Достижения новой институциональной экономической теории / Э. Г. Фуруботн, Р. Рихтер / Пер. с англ. под ред. В. С. Катякало, Н. П. Дроздовой. – СПб. : Издат. дом Санкт-Петерб. гос. ун-та, 2005. – 702 с.
3. Постсоветский институционализм / Под ред. Р. М. Нуреева, В. В. Дементьева. – Донецк : «Каштан», 2005. – 480 с.
4. Радыгин А. В. Поиск институциональных характеристик экономического роста (новые подходы на рубеже XX-XXI вв.) / А. Радыгин, Р. Энтов // Вопросы экономики. – 2008. – № 8. – С. 4-27.
5. Хамидуллин Ф. Ф. Институциональные факторы становления и развития малого предпринимательства / Ф. Ф. Хамидуллин. – М. : Креативная экономика, 2007. – 283 с.
6. Доклад о росте. Стратегии устойчивого роста и инклюзивного развития / Комиссия по росту и развитию. – М.: Весь Мир, 2009. – 177 с.
7. The Global Competitiveness Report 2010-2011. – Geneva, Switzerland: World Economic Forum, 2010. – 502 p.
8. Экономика переходного периода. Очерки экономической политики посткоммунистической России. – М.: Дело, 2010. – 1327 с.
9. Господарський Кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – №№ 18, 19-20, 21-22.. – ст.144.
10. Податковий кодекс України, № 2755-17 від 01.01.2011 // Голос України. – 2010. – № 229-230.
11. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» № 2063-III від 19.10.2000 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 51-52. – ст.447.
12. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» № 2157-III від

21.12.2000 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – № 7. – ст.35.

13. Указ Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» №727/98 від 3 липня 1998 р.// Офіційний вісник України. – 1998. – № 27. – С. 1, код акту 5610/1998.

14. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» №1160-IV від 11 вересня 2003 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – № 9. – ст. 79.

15. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» №523-VI від 18.09.2008 // Урядовий кур'єр. – №186. – 2008. – С.14.

16. Бутенко А. І. Підвищення ефективності державної підтримки підприємництва на регіональному рівні (стан, напрямки, шляхи вирішення) / А. І. Бутенко І. М. Сараєва, О. В. Усатов. – Одеса: Пальміра, 2010. – 104 с.

17. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» 2009 / За ред. І.М.Жук. – К. :Держкомстат України, 2010. – 448 с.

18. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів малого підприємництва» 2009 / За ред. І.М.Жук. – К. :Держкомстат України, 2010. – 184 с.

19. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні. Національна доповідь. – К. : Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, 2010. – 240 с.

20. Doing Business 2011. Making a Difference for Entrepreneurs. – World Bank&IFC, 2010. – 256 p.

21. Україна. Меморандум про економічний розвиток. Стратегічний вибір щодо прискорення та підтримки зростання в Україні // Документ Світового банку : звіт № 55895-UA від 31 серпня 2010 року. – Світовий Банк, 2010. – 130 с.

22. Paying Taxes 2010. The Global Picture. – The World Bank&PricewaterhouseCooper LLP,UK, 2010. – 115 p.

23. Вартість дотримання податкового законодавства в Україні. – К.: МФК, 2009. – 251с.

24. Інвестиційний клімат в Україні, яким його бачить бізнес. – К. : МФК, 2009. – 223 с.

25. Україна. Економічний огляд від 16 грудня 2010 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://siteresources.worldbank.org/UKRAINE/INUKRAINIANNEXTN/Resources/Macrouupdate1012ufinal.pdf>

26. Бутенко А. І. Концептуальні засади ефективності інституціонального забезпечення підтримки промислового підприємництва / А. І. Бутенко, І. М. Сараєва. – Одеса: Вид-во «ВМВ», 2008. – 117 с.

27. What is Good Governance? / UNESCAP [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unescap.org/huset/gg/governance.htm>

Стаття поступила в редакцію 09.06.2011

УДК 338.001.36

Ю.С. ДОРОФЄЄВА,

Інститут економіки промисловості НАН України,

І.В. ЛЕВІНА, к.е.н.,

Донецький національний технічний університет

ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ ЯК ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

В сучасних умовах процес інтелектуалізації знаходить свій прояв в усіх сферах суспільного життя та стає визначальним для економічного розвитку. Майже всі країни світу зрозуміли, що сьогодні тільки через знання та відтворення інтелектуального капіталу можливо підвищити рівень конкурентоспроможності та забезпечити високий рівень життя населення.

Сучасні розвинуті країни перетворюються в поставників продуктів інтелектуального виробництва на світовий ринок, решта країн – в поставників сировини та виробничих і споживчих товарів. Цим самим ще більш поглиблю-

© Ю.С. Дорофєєва, І.В. Левіна, 2011

.....
<http://www.donntu.edu.ua> / «Библиотека»/ «Информационные ресурсы»

<http://www.instud.org>, http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_ekon/